

A TANKÖNYVEK KIPRÓBÁLÁSÁNAK ESZKÖZRENDSZERE

Kerber Zoltán

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A tankönyvek jóváhagyása korábban

- A korábbi akkreditációs folyamatban 3 szakértő (tudományos, tantárgy-pedagógiai és technológiai) értékelőlapok kitöltésével minősítette a tankönyveket.
- Összetett szempontrendszer értékelése alapján hozták meg a szakértők a döntésüket egy-egy tankönyvről (pl. ismeretek megértése, alkalmazása, problémamegoldás, tanulás módszerei, nyelvhelyesség stb.), ennek ellenére számos esetben formális, mechanikus volt az értékelés.
- A gyakorlati kipróbálás nem volt része az akkreditációs folyamatnak, a tankönyvek használhatósága csak a szakértők gyakorlati tapasztalatai alapján volt megjósolható.
- A tankönyvek beválásának értékelése ugyan része volt a rendszernek, a jóváhagyás után, valódi beválasztvizsgálatok azonban nem történtek, meglehetősen formális keretben zajlott a folyamat.
- A hazai és a nemzetközi szakirodalom vizsgálata kiderítette, hogy a tankönyvek értékelését leginkább keretrendszerek (értékelő rászterek) segítségével végzik a kutatók.

Felmérés a szakértők és kiadói szerkesztők körében (2013. március–április)

Mivel lehetne növelni a tankönyvi jóváhagyás szakmai megalapozottságát?

	SZAKÉRTŐK	SZERKESZTŐK
1. A tankönyveket használó tanárok véleményének rendszeres és tervszerű összegyűjtésével és feldolgozásával	88	16
2. A tankönyvek beválásvizsgálatával	77	15
3. Szakmailag megalapozott és elfogulatlan tankönyvkritikákkal	68	14
4. A piacon lévő tankönyvek minőségének rendszeres értékelésével és összehasonlításával	62	19

Előzmény: 9. évfolyamos szakiskolai közismereti tankönyv kipróbálása

Kettős cél:

- A tankönyv javítása a gyakorlati tapasztalatok felhasználásával
- A kipróbálás eszközrendszerének tesztelése, a rendszerszinten alkalmazható eszközök kiválasztása

A kutatásról:

- 2013/14-es tanévben történt, TÁMOP 3.1.1. program II. szakasza keretében
- Meghatározott mintán történt a kipróbálás (mind a 7 régióban, szakterületekre / szakmacsoportokra figyelve)
- Iskolánként az 5 műveltségterületet / tantárgyat tanító pedagógusok és monitorozó munkatársak részvételével (123 pedagógus, 6 monitorozó munkatárs)

A szakiskolai tankönyv kipróbálásához kifejlesztett eszközrendszer (pilot, 2013/14)

Kísérleti tankönyvek kipróbálása (2014/15)

- 26 kísérleti tankönyv kipróbálása történt meg az elmúlt tanévben
- közel ezer kipróbáló tanár vett részt (tankönyvenként átlagban kb. 40)

Cél:

- pedagógusok a tankönyvek értékelésének és fejlesztésének részesévé váljanak
- kutatási folyamatba való bevonódás, reflexió a gyakorlat oldaláról
- a tankönyvek a tanórai gyakorlat, a tanítási tapasztalatok alapján javíthatók legyenek

A kipróbálás eszközei a 2014/15-ös tanévben

Kvantitatív eszközök:

1. Tanév eleji és tanév végi kérdőív (online)

Kvalitatív eszközök:

2. Interjúk a pedagógusokkal
3. Fókuszcsoportos beszélgetések a diákokkal
4. Műhelybeszélgetések pedagógusokkal

Vegyes struktúrájú eszközök

4. Munkanaplók (online)

Kérdőívek – tanév eleji

A tanév eleji kérdőív célja:

- Általános értékelést kapjunk a pedagógustól arról, hogy milyen elvárásokkal, motivációkkal kezd bele az új, kísérleti tankönyv tanításába.
- Megtudjuk, hogy a tankönyv előzetes megismerése során milyen általános képet alakított ki a kísérleti tankönyvről.
- A kérdőív arra is lehetőséget ad, hogy az új generációs tankönyvek koncepciójának legfontosabb elemeiről megtudjuk a pedagógusok véleményét (Az év végi kérdőívnel ellenőrizhetővé válnak az elvárások és a tanítási tapasztalatok utáni értékelés közötti eltérések, összefüggések).

Kérdőív – tanév végi

A tanév végi kérdőív célja:

- Általános értékelést kapjunk a pedagógustól arról, hogy hogyan ítélte meg az általa egy tanéven keresztül tanított kísérleti tankönyvet.
- Az év eleji elvárásokhoz viszonyítva meg tudja határozni, hogy mennyire váltotta be elképzeléseit az új tankönyv.
- Az új generációs tankönyvek koncepciójának legfontosabb elemeivel kapcsolatban visszajelzést kérjünk: mennyire látja ezeket az elveket megvalósultnak.
- Másrészt a tankönyvi minőség különböző elemeinek részletes értékelésével lehetősége van arra, hogy véleményezze a tankönyvet egy tanévi tanítás után

Munkanapló

A munkanaplók legfontosabb célja az, hogy a tanárok tankönyvvel kapcsolatos tanítási tapasztalataikat részletesen, fejezetekre/leckékre bontva ki tudják fejteni. Ez a kipróbálási eszköz a legalkalmasabb arra, hogy a tankönyv részletekbe menő javítását, fejlesztését a tankönyv szerzői el tudják végezni.

Előnyei:

- Komplex: kvalitatív és kvantitatív adatok együtt
- A tankönyvet használó pedagógusok apró részletekbe menően mondhatnak véleményt
- Órai tapasztalatok legközvetlenebb átadása
- Minden lecke egyedileg értékelhető
- Javaslatok, észrevételek részletes kifejtése – saját jól működő gyakorlatok megosztása

Interjúk a pedagógusokkal és fókuszcsoportok a diákokkal

A tankönyv kipróbálását végző pedagógusokkal és diákokkal személyes vélemények, értékelések összesítésre ad alkalmat az interjú, illetve fókuszcsoport, itt lehetősége van a pedagógusnak és diáknak is előszóban kifejtenie a véleményét a tankönyvről.

Előnyei:

- A gondolkodási struktúrák megismerésére ad lehetőséget.
- Az egyéni észrevételeiket közvetlenül is elmondhatják a pedagógusok és diákok a tankönyvről.
- Számos téma részletesen érinthető.
- A személyesség lehetőséget ad egyébként másként ki nem fejthető gondolatok megfogalmazására.

Adatok feldolgozása

- Tankönyvenként összegző elemzés a kipróbálás tapasztalatairól (kérdőívek + interjúk + munkanaplók)
 - Egész tankönyvről
 - Minden egyes leckéről
- Tankönyvek közötti összehasonlítások
- Tankönyvkutatás számára hasznosítható tanulságok

A kipróbálás akkor eredményes, ha a tankönyvek javítása során a tanórai tapasztalatok legfontosabb tanulságai megjelennek a korigált tankönyvekben.

A kipróbálás során keletkezett adatok felhasználhatók másodelemzések során is, ahol már a tankönyveken túlmutató összefüggések megállapítására is lehetőség van

Adatok feldolgozása – tankönyvenként

- Kérdőíves kutatás összegzett eredményei (tankönyvenként összehasonlító táblázatokkal)
- Vezetői összefoglaló a legfontosabb tapasztalatokról (az összes eszköz adatainak tanulsága alapján)
- Kérdőíves kutatás eredményei tankönyvekre lebontva (kvantitatív adatok)
- Fókuszok, interjúk tapasztalatainak összegzése
- Nyitott kérdésekre adott válaszok összegzései
- Munkanapló elemzések tankönyvenként, leckékként (kvantitatív és kvalitatív adatok)
- Értékelő listák (leckék összehasonlítása alapján)
 - Statisztikák
 - Hibalisták
 - Pozitív és negatív értékelések
 - Kerettantervi javaslatok

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

www.ofi.hu

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE